

POLITYKA IMIGRACYJNA

Podstawowym celem Unii Europejskiej jest prowadzenie nowoczesnej i kompleksowej europejskiej polityki migracyjnej, opartej na solidarności. Polityka migracyjna ma na celu zapewnienie wyważonego podejścia zarówno do migracji legalnej, jak i nielegalnej.

PODSTAWA PRAWNA

Art. 79 i 80 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

UPRAWNIENIA

Legalna migracja: UE jest uprawniona do ustalania warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich, którzy wjeżdżają do danego państwa członkowskiego i legalnie w nim przebywają, również w celu łączenia rodzin. Państwa członkowskie zachowują prawo do określania liczby osób z państw trzecich poszukujących pracy, jaką mogą przyjąć na swoje terytorium.

Integracja: UE może stwarzać zachęty i zapewniać wsparcie dla działań podejmowanych przez państwa członkowskie w celu promowania integracji legalnie przebywających na terytorium tych państw obywateli z państw trzecich; nie istnieją natomiast postanowienia dotyczące harmonizacji przepisów i regulacji krajowych.

Zwalczanie nielegalnej migracji: Unia jest zobowiązana do zapobiegania nielegalnej imigracji i ograniczania jej, w szczególności poprzez prowadzenie skutecznej polityki powrotów, przy właściwym poszanowaniu praw podstawowych. Nielegalny migrant to osoba, która przybywa do UE bez odpowiedniej wizy lub zezwolenia, bądź która pozostaje w UE po wygaśnięciu ważności wizy.

Umowy o readmisji: Unia ma prawo do zawierania z państwami trzecimi umów o readmisji obywateli państw trzecich, którzy nie spełniają warunków wjazdu, obecności lub pobytu na terytorium jednego z państw członkowskich lub przestali je spełniać, do państw pochodzenia lub państw tranzytu.

CELE

Zdefiniowanie wyważonego podejścia do imigracji: celem UE jest określenie wyważonego podejścia do legalnej migracji i zwalczania nielegalnej imigracji. Prawidłowe zarządzanie przepływami migracyjnymi wiąże się z zapewnieniem sprawiedliwego traktowania obywateli państw trzecich legalnie przebywających w państwach członkowskich, a także z usprawnieniem działań zwalczających nielegalną imigrację oraz promowaniem ściślejszej współpracy z państwami trzecimi we wszystkich dziedzinach. Celem UE jest stworzenie jednolitego poziomu praw i obowiązków dla legalnych imigrantów, porównywalnego z poziomem praw i obowiązków obywateli UE.

Zasada solidarności: zgodnie z Traktatem z Lizbony polityka imigracyjna powinna podlegać zasadzie solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności między państwami członkowskimi, w tym również na płaszczyźnie finansowej (art. 80 TFUE).

OSIĄGNIĘCIA

A. Zmiany instytucjonalne wprowadzone Traktatem z Lizbony

Na mocy Traktatu z Lizbony, który wszedł w życie w grudniu 2009 r. (zob. nota [1.1.5](#)), wprowadzono w odniesieniu do legalnej migracji procedurę współdecyzji i głosowania większością kwalifikowaną, a także nową podstawę prawną dotyczącą środków integracji. Obecnie zwykła procedura ustawodawcza ma zastosowanie do polityki dotyczącej zarówno nielegalnej, jak i legalnej imigracji, dzięki czemu Parlament jest współustawodawcą na równi z Radą. Należy zauważyć jednakże, że środki tymczasowe w przypadku nagłego napływu obywateli państw trzecich przyjmowane są przez Radę samodzielnie, po konsultacji z Parlamentem (art. 78 ust. 3 TUE).

W Traktacie z Lizbony sprecyzowano również, że kompetencje w tej dziedzinie UE współdzielili z państwami członkowskimi, w szczególności w odniesieniu do liczby migrantów, którzy mogą legalnie przybyć do poszczególnych państw członkowskich w poszukiwaniu pracy (art. 79 ust. 5 TUE). Ponadto Trybunał Sprawiedliwości posiada obecnie pełne uprawnienia w dziedzinie imigracji i azylu.

B. Nowe rozwiązania w polityce

1. Globalne podejście do kwestii migracji i mobilności

„Globalne podejście do kwestii migracji i mobilności” przyjęte przez Komisję w 2011 r. ustanawia ogólne ramy stosunków UE z państwami trzecimi w dziedzinie migracji. Opiera się ono na czterech filarach: legalna migracja i mobilność, nielegalna migracja i handel ludźmi, ochrona międzynarodowa i polityka azylowa oraz optymalizacja wpływu migracji i mobilności na rozwój. W ramach tego podejścia prawa człowieka migrantów stanowią kwestię przekrojową.

Globalne podejście koncentruje się na regionalnym i dwustronnym dialogu między państwami pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia. Jednym z głównych instrumentów podejścia globalnego jest możliwość zawierania z państwami trzecimi „partnerstw na rzecz mobilności”. Partnerstwa takie obejmują nie tylko umowy o readmisji, lecz również szeroki zbiór środków: od pomocy rozwojowej do ułatwień w uzyskiwaniu tymczasowej wizy wjazdowej, poprzez działania dotyczące migracji cyrkulacyjnej i zwalczania nielegalnej migracji.

2. Wytyczne strategiczne z czerwca 2014 r.

Program sztokholmski, przyjęty w grudniu 2009 r. („Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli”) w celu zastąpienia wieloletniego programu z Tampere (1999) i wieloletniego programu haskiego (2004), wygasł w grudniu 2014 r. W marcu 2014 r. Komisja opublikowała nowy komunikat pt. „Otwarta i bezpieczna Europa: realizacja założeń”, w którym przedstawiła swój przyszły program w dziedzinie spraw wewnętrznych, aby umożliwić Radzie Europejskiej i Parlamentowi omówienie strategicznych wytycznych w czerwcu 2014 r.

Zgodnie z art. 68 TUE Rada Europejska określiła następnie w swoich konkluzjach z dnia 26 i 27 czerwca 2014 r. „strategiczne wytyczne planowania ustawodawczego i operacyjnego w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości” na lata 2014–2020. Tym razem nie jest to tylko program, lecz wytyczne mające na celu transpozycję, wdrożenie i konsolidację istniejących instrumentów prawnych i środków. Podkreśla się w nich potrzebę opracowania

globalnego podejścia do kwestii migracji, przy jak najlepszym wykorzystaniu legalnej migracji, zapewnieniu ochrony potrzebującym, zwalczaniu nielegalnej migracji i skutecznym zarządzaniu granicami.

3. Europejski program w dziedzinie migracji

Na podstawie [wniosku przedstawionego przez Komisję Europejską](#) (dziesięciopunktowy plan działania) państwa członkowskie zobowiązały się dnia 23 kwietnia 2015 r. (zob. [oświadczenie Rady Europejskiej](#)) do szybkiego podjęcia działań mających na celu ratowanie życia ludzkiego oraz do zintensyfikowania działań Unii w dziedzinie migracji. Kilka dni później, dnia 29 kwietnia, została przyjęta [rezolucja Parlamentu Europejskiego](#).

Komisja opublikowała następnie w dniu 13 maja 2015 r. Europejski program w dziedzinie migracji, w którym potwierdza ona swoją chęć umieszczenia kwestii migracji w centrum swoich priorytetów. Program proponuje natychmiastowe działania w celu stawienia czoła skrajnej sytuacji panującej w regionie Morza Śródziemnego oraz działania, które należy podjąć w najbliższych latach, aby móc lepiej zarządzać migracją we wszystkich jej aspektach.

W perspektywie średnio- i długookresowej Komisja proponuje wytyczne w czterech dziedzinach: ograniczenie zachęt dla nielegalnych migrantów; zarządzanie granicami przy jednoczesnym ratowaniu życia i zapewnianiu bezpieczeństwa; opracowanie zdecydowanej wspólnej polityki azylowej w oparciu o wdrożenie wspólnego europejskiego systemu azylowego, ale również ocena i ewentualny przegląd rozporządzenia Dublin II w 2016 r.; oraz wprowadzenie nowej polityki w zakresie legalnej migracji poprzez aktualizację i przegląd systemu „niebieskiej karty”, określenie nowych priorytetów polityki integracyjnej oraz optymalizację korzyści polityki migracyjnej dla osób i ich krajów pochodzenia, na przykład dzięki tańszym, szybszym i bezpieczniejszym przekazom pieniężnym.

W ramach środków nadzwyczajnych Komisja w trybie natychmiastowym potroiła zdolności i zasoby dostępne w 2015 i 2016 r. dla wspólnych operacji Fronteksu (Posejdon i Tryton) na podstawie budżetu korygującego na rok 2015 i nowego planu operacyjnego operacji „Tryton”. Przede wszystkim wysunęła ona jednak konkretne propozycje pozwalające na realizację zasady solidarności zapisanej w art. 80 TUE: z jednej strony za pomocą tymczasowego mechanizmu relokacji osób ubiegających się o azyl, do uzupełnienia pod koniec 2015 r. wnioskiem dotyczącym stałego europejskiego systemu relokacji w nagłych przypadkach masowego napływu; z drugiej strony za pomocą programu przesiedleń na poziomie Unii dla przesiedleńców, którzy ewidentnie potrzebują ochrony międzynarodowej w Europie (patrz [nota faktograficzna o polityce azylowej, 5.12.2](#)). Te propozycje zostały przyjęte przez Radę w dniach 14 i 22 września 2015 r. Wreszcie w programie proponuje się rozważenie, w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO), ewentualnej operacji w regionie Morza Śródziemnego w celu zlikwidowania siatek przestępczych zajmujących się przemytem ludzi i zwalczania przemytu migrantów.

W oparciu o program Komisja opublikowała w dniu 6 kwietnia 2016 r. swoje wytyczne dotyczące legalnej migracji, w szczególności w komunikacie pt.: „W kierunku reformy wspólnego europejskiego systemu azylowego i zwiększenia liczby legalnych sposobów migracji do Europy”. Przewiduje się cztery kluczowe obszary: dokonanie przeglądu dyrektywy w sprawie niebieskiej karty, przyciągnięcie innowacyjnych przedsiębiorców do UE, stworzenie bardziej spójnego i skutecznego modelu zarządzania legalną migracją na szczeblu Unii poprzez dokonanie oceny istniejących ram oraz zacieśnienie współpracy z kluczowymi krajami pochodzenia.

C. Niedawne osiągnięcia ustawodawcze

Od 2008 r. przyjęto kilka ważnych dyrektyw odnoszących się do kwestii imigracji i azylu, a kilka innych odnośnych dyrektyw ma zostać poddanych przeglądowi w najbliższym czasie.

1. Legalna migracja

Z uwagi na trudności, jakie napotkano podczas przyjmowania ogólnych przepisów obejmujących wszystkie aspekty imigracji zarobkowej w UE, obecne podejście polega na przyjmowaniu ustawodawstwa sektorowego, w podziale na kategorie migrantów, w celu stworzenia polityki w dziedzinie legalnej migracji na szczeblu UE.

W dyrektywie 2009/50/WE w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji określono „niebieską kartę UE”, tj. przyspieszoną procedurę wydawania specjalnego zezwolenia na pobyt i pracę na bardziej atrakcyjnych warunkach dla pracowników z państw trzecich w celu podjęcia w państwie członkowskim pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji. Pierwsze sprawozdanie dotyczące wdrożenia tej dyrektywy zostało opublikowane w maju 2014 r. i Komisja niedawno wysłała z wnioskiem przeglądu obowiązującego systemu, który w rzeczywistości funkcjonuje jedynie w bardzo nielicznych państwach członkowskich.

Dyrektywa w sprawie jednego zezwolenia (2011/98/UE) ustanawia wspólną uproszczoną procedurę dla obywateli państw trzecich, którzy ubiegają się o zezwolenie na pobyt i pracę w państwie członkowskim, jak też wspólny zbiór praw przyznanych legalnym imigrantom. Pierwsze sprawozdanie w tej sprawie powinno zostać przedstawione najpóźniej w grudniu 2016 r.

Dyrektywa 2014/36/UE, przyjęta w lutym 2014 r., reguluje warunki wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia zatrudnienia w charakterze pracownika sezonowego. Migrujący pracownicy sezonowi mają prawo do legalnego czasowego pobytu na terenie Unii przez maksymalny okres pięciu do dziewięciu miesięcy (zależnie od państwa członkowskiego) w celu wykonywania działalności uzależnionej od rytmu sezonowego, zachowując główne miejsce pobytu w państwie trzecim. Dyrektywa precyzuje również zestaw praw przysługujących pracownikom migrującym.

Dyrektywa 2014/66/UE ustanawiająca warunki wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa została przyjęta dnia 15 maja 2014 r. Nowa dyrektywa, która zostanie wdrożona najpóźniej dnia 29 listopada 2016 r., ułatwi przedsiębiorstwom i korporacjom wielonarodowym czasowe przenoszenie pracowników kadry kierowniczej, specjalistów i pracowników odbywających staż do oddziałów lub jednostek zależnych na terytorium Unii Europejskiej. Pierwsze sprawozdanie z jej wdrożenia powinno zostać przedstawione najpóźniej w listopadzie 2019 r.

W dniu 25 marca 2013 r. Komisja przedstawiła wniosek ([COM\(2013\)0151](#)) dotyczący dyrektywy usprawniającej istniejące instrumenty prawne mające zastosowanie do obywateli państw trzecich, którzy ubiegają się o wjazd na terytorium UE w celu odbywania studiów lub prowadzenia badań naukowych (dyrektywy 2004/114/WE i 2005/71/WE). Nowy tekst 2016/801/UE został przyjęty w dniu 11 maja 2016 r. i ocena jego wdrożenia ma zostać przedstawiona najpóźniej dnia 23 maja 2023 r.

Status obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi w Unii Europejskiej reguluje wciąż dyrektywa Rady 2003/109/WE, zmieniona w 2011 r. w celu rozszerzenia jej zakresu na uchodźców i inne osoby korzystające z ochrony międzynarodowej.

2. Integracja

Dyrektywa 2003/86/WE ustanawia przepisy dotyczące prawa do łączenia rodzin. Ze sprawozdania z 2008 r. dotyczącego ich stosowania wynika, że nie były one w pełni i poprawnie stosowane w państwach członkowskich: w związku z tym w 2011 r. opublikowano zieloną księgę, otwierając tym samym proces konsultacji publicznych. W kwietniu 2014 r. Komisja wydała komunikat zawierający wytyczne dla państw członkowskich dotyczące sposobu stosowania dyrektywy.

W kwietniu 2010 r. Komisja udostępniła trzecie wydanie „Podręcznika integracji dla osób odpowiedzialnych za kształtowanie i wdrażanie polityki”, a w lipcu 2011 r. przyjęła Europejski program integracji obywateli państw trzecich. Ponadto od 2009 r. utworzono dwa instrumenty dotyczące integracji: europejskie forum integracji (organizowane przez Komisję i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny) oraz europejską stronę internetową poświęconą integracji (<http://ec.europa.eu/ewsi/en/>). W styczniu 2015 r. europejskie forum integracji rozszerzyło swój zakres działania i stało się europejskim forum migracji. Ponadto w czerwcu 2016 r. Komisja przedstawiła plan działania obejmujący ramy działań i konkretne inicjatywy wspierające działania państw członkowskich na rzecz integracji ok. 20 mln obywateli państw trzecich przebywających legalnie na terytorium UE.

3. Nielegalna migracja

UE przyjęła dwa główne akty ustawodawcze dotyczące walki z nielegalną migracją:

- w dyrektywie w sprawie powrotów (2008/115/WE) określono wspólne normy i procedury UE dotyczące powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich; państwa członkowskie zostały zobowiązane do wdrożenia tej dyrektywy do dnia 24 grudnia 2010 r.; pierwsze sprawozdanie z jej wdrożenia zostało przyjęte w marcu 2014 r. Do głównych obszarów dalszych działań należy zapewnienie jej odpowiedniego wdrożenia, propagowanie spójnych i zgodnych z prawami podstawowymi metod, poprawa współpracy między państwami członkowskimi i wzmocnienie roli Fronteksu. Zapewnienie faktycznych powrotów jest jednym z głównych zadań zespołów wspierających władze krajowe na poziomie punktów szybkiej rejestracji migrantów (hotspots) we Włoszech i w Grecji. Komisja opublikowała ponadto w dniu 9 września 2015 r. plan działania Unii Europejskiej w zakresie powrotów ([COM\(2015\)0453](#)), który został zatwierdzony przez Radę w październiku;
- w dyrektywie 2009/52/WE określono kary i środki, które mają być stosowane przez państwa członkowskie wobec pracodawców łamiących zakaz zatrudniania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich; państwa członkowskie zostały zobowiązane do wdrożenia tej dyrektywy do dnia 20 lipca 2011 r.; pierwsze sprawozdanie z jej wdrożenia zostało przedstawione dnia 22 maja 2014 r.

Jednocześnie UE negocjuje i zawiera umowy o readmisji z państwami pochodzenia i tranzytu nielegalnych migrantów w celu odsyłania tych migrantów, a także współpracuje z tymi państwami w dziedzinie zwalczania handlu ludźmi. Umowy te obejmują wzajemne zobowiązania do współpracy między UE a partnerami z państw trzecich. Zakończenie negocjacji z następującymi krajami spowodowało wejście w życie takich umów: Hongkong, Makau, Sri Lanka, Albania, Rosja, Ukraina, Bośnia i Hercegowina, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii, Czarnogóra, Pakistan, Serbia, Mołdawia, Gruzja, Armenia, Azerbejdżan i Republika Zielonego Przylądka. W lutym 2014 r. Parlament wydał zgodę na zawarcie umowy o readmisji z Turcją, która została ostatecznie podpisana dnia 16 grudnia 2014 r. Umowa ta została ostatecznie uzupełniona przez podpisanie w dniu 18 marca 2016 r. nowej umowy

między UE a Turcją, przewidującej w szczególności powrót do Turcji wszystkich nielegalnych migrantów, którzy przybyli do Grecji od dnia 20 marca 2016 r., w połączeniu z umową w sprawie przesiedleń dla Syryjczyków.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Parlament aktywnie wspiera wprowadzenie europejskiej polityki imigracyjnej. W odniesieniu do przyjmowania obywateli państw trzecich wzywa on do opracowania środków prawnych, a w szczególności środków na rzecz ograniczenia zachęt do nielegalnej imigracji.

W rezolucji w sprawie programu sztokholmskiego, przyjętej w dniu 25 listopada 2009 r., Parlament zaapelował o to, by strategie polityczne dotyczące integracji, imigracji i azylu opierały się na pełnym poszanowaniu praw podstawowych oraz ponownie wyraził ubolewanie w związku z odsyłaniem i wydaleniami zbiorowymi do państw, w których prawa człowieka nie są przestrzegane. Parlament zawsze podkreślał znaczenie uwzględniania potrzeb grup znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji, takich jak uchodźcy i osoby małoletnie.

Od wejścia w życie Traktatu z Lizbony Parlament czynnie angażuje się w proces przyjmowania nowego prawodawstwa w dziedzinie imigracji. Odegrał on zasadniczą rolę na przykład przy opracowywaniu i uchwalaniu dyrektyw w sprawie powrotu i w sprawie jednego zezwolenia.

Wobec wzrastającego napływu migrantów na unijnych wybrzeżach Morza Śródziemnego i wzrostu liczby zatonięć od końca 2013 r., [w dniu 17 grudnia 2014 r. Parlament przyjął rezolucję](#) w sprawie sytuacji w basenie Morza Śródziemnego i konieczności całościowego podejścia Unii Europejskiej do kwestii migracji, w której upoważnił Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE) do sporządzenia sprawozdania z własnej inicjatywy. Projekt sprawozdania został przyjęty przez Parlament Europejski w dniu 12 kwietnia 2016 r. Sprawozdanie to dotyczy coraz bardziej aktualnego tematu i jego celem jest dostarczenie Parlamentowi Europejskiemu ogólnych ram dla jego przyszłych stanowisk w tej dziedzinie, zwłaszcza w odniesieniu do dwóch „pakietów” opublikowanych przez Komisję Europejską w 2016 r. w dziedzinie azylu (zob. nota w sprawie polityki azylowej [5.12.2](#)) i w dziedzinie migracji ekonomicznej.

Céline Chateau / Rosa Raffaelli
09/2016